

Kaupunginhallitus

07.04.2014

7

**Lausunto selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi
valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta**

1498/00.04.00/2013

KH

Valmistelija/lisätiedot:**Strategia- ja rahoitusjohtaja Olli Naukkarinen,
puh. 040 512 1580
etunimi.sukunimi@lappeenranta.fi**

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen

Lausunnot pyydetään toimittamaan **viimeistään 4.4.2014** klo 16 mennessä sähköpostitse osoitteeseen [valtiovarainministerio\(at\)vm.fi](mailto:valtiovarainministerio(at)vm.fi).

Lappeenrannan kaupungin lausunto

Selvitysmiehen esitys selkeyttää järjestelmää nykyiseen verrattuna huomattavasti. Uudistuksessa on erittäin suuri puute siinä, ettei järjestelmää uudisteta kokonaisuutena, vaan opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmä on jätetty uudistuksen ulkopuolelle. Erillisen järjestelmän pitäminen opetus- ja kulttuuritoimea varten ei ole perusteltua.

Uudistus ottaa askeleita oikeaan suuntaan ja on parempi, että järjestelmää uudistetaan kerralla sopivilla siirtymäajoilla kuin että nykyisen järjestelmän vanhentuneiden kriteerien aiheuttamien vääristymien paikkaamista jatketaan. Järjestelmän heikkoutena on valtionosuuksien voimakkaampi heilahtelu eri vuosien välillä, mikä asettaa omia haasteitaan kuntien taloussuunnittelulle.

Ikäryhmien ja sairastavuuden kriteerit ja niiden painot

Lappeenrannan kaupunki pitää hyvänä, että painopistettä siirretään iästä sairastavuuteen, koska sairastavuudella on keskeisempi merkitys kulujen syntymisessä. Käytetyissä sairastavuuskriteereissä

Kaupunginhallitus

07.04.2014

huolta herättää se, että niitä on selvitetty paikoin ensimmäistä kertaa. Lappeenrannan kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että valtionosuusuudistus ja sote-uudistuksessa päätettävä kuntien välisen rahoitusvastuun jakautuminen toimii loogisena ja samansuuntaisena. Kunnille tullessa sote-lakiluonnoksen rahoitusta käsittelevissä kohdissa näin ei ollut.

Ikäkriteereissä 16–18 -vuotiaiden painoarvo vaikuttaa ylikorostetulta. Nuorisoikäluokkien kriteerien tarkastelu olisi huomattavasti relevantimpaa yhdessä OKM:n valtionosuusputken kanssa kokonaisuutena.

Muut kriteerit ja niiden painot

Vieraskielisyystekijän tuominen on hyvä uudistus, mutta todellinen kustannuspohja pitää selvittää tarkemmin. Kriteeri on askel oikeaan suuntaa, mutta se tulee ottaa käyttöön tiedostaen mahdolliset korjaustarpeet, jotka edellyttävät tarkempaa kustannusvastaavuuden tutkimista heti uudistuksen voimaan astuessa. Vieraskielisyyskriteeri vaikuttaa jopa alimitoitetulta, mutta tähän on vaikeaa ottaa kantaa tausta-aineiston perusteella. Lappeenrannan kaupunki kokee tarpeelliseksi korostaa, ettei vieraskielisyystekijällä voida nyt eikä tulevaisuudessa korvata valtion laskennallista korvausta maahanmuuttajiin ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kotouttamisen kustannuksiin, vaan tämän rahoituksen tulee säilyä entisenlaisena.

Lappeenrannan kaupunki oudoksuu koulutustaustan tuomista järjestelmään ilman, että samanaikaisesti tarkastellaan opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia. Kriteerin tausta on ymmärrettävä, mutta sen kustannuspohja vaikuttaa päällekkäiseltä mm. erityisopetuksen kustannuksiin liittyvien kriteerien kanssa.

Työpaikkaomavaraisuus tuo järjestelmään oikeudenmukaisuutta keskuskaupungin näkökulmasta, koska infrastruktuurin ylläpito lankeaa valitettavan suurelta osalta keskuskaupungin hartioille. Lisäksi tekijä kannustaa kuntia elinkeinopolitiikan tekemiseen. Tekijän painoarvo ei kuitenkaan voi nousta esitetystä, koska kuntapalveluiden kustannuksista merkittävin osa ei synny työpaikkojen sijainnin, vaan ihmisten asuinpaikan perusteella. Tekijän liian suuri painoarvo voisi myös johtaa julkisen talouden kokonaisedun kannalta epäterveeseen tilanteeseen esimerkiksi julkisen sektorin työpaikkojen sijoittumisessa maakuntien sisällä ja niiden välillä.

Määräytymisperusteiden laskentaperiaatteet

Lausuntopyynnön tausta-aineistoista ei pääse kovin tarkasti selville niistä perusteista, joilla sairastavuutta arvioidaan. Jää epäselväksi,

Kaupunginhallitus

07.04.2014

paljonko painoarvot voivat vaihdella vuosien välillä tulevaisuudessa. Uudistuksen edetessä on syytä erikseen varmistua siitä, että sairastavuuteen liittyvien tekijöiden ja diagnoosien tilastointitavoissa ei ole niin suuria eroja, että ne pääsisivät vaikuttamaan sairastavuuskertoimeen.

Ehdotukseen sisältyvän työttömyystekijää tulisi täydentää huomioimaan paremmin pitkäaikaistyöttömien määrää, eikä vain työttömyysastetta, jolloin järjestelmä huomioisi paremmin kunnille ehdotettua velvoitetta työmarkkinatuen rahoitusvastuusta.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus

Verotulojen jakautuminen kuntien ja valtion välillä on rajattu uudistuksen ulkopuolelle, mikä osaltaan vaikeuttaa tasaustekijän arviointia. Jos oletetaan, että kuntien osuus eri verolajien tuotoista säilyy nykyisellään, niin selvitysmiehen muutosehdotukset verotulotasaukseen vaikuttavat oikeansuuntaisilta ja vievät valtionosuusjärjestelmää oikeudenmukaisempaan ja kannustavampaan suuntaan. Painopisteen siirtäminen kustannusten tasauksesta kohti tulojen tasausta on perusteltu. Lappeenrannan kaupunki pitää erityisen tärkeänä sitä, että kunnat voivat luottaa uudistuksen pysyvyyteen. Tasausrajoja ei tulisi uudistuksen voimaan tultua muuttaa kevyin perustein, vaan aina osana järjestelmän kokonaisuudistusta.

Siirtymäajan kesto ja porrastus

Esityksessä uudistus tulee voimaan vuoden 2015 alusta. Lappeenrannan kaupunki suhtautuu ymmärtäväisesti pitkään siirtymäaikaan, koska vaikutukset yksittäisiin kuntiin ovat merkittäviä.

Muita huomioita

Esitykseen sisältyy ehdotus ammattikorkeakoulujen rahoituksen valtiolle siirtymisen kustannusten kattamisesta kuntien omarahoitusosuutta nostamalla. Lappeenrannan kaupunki ei pidä hyväksyttävänä periaatetta, jossa rahoitusvastuun siirtyminen vaikuttaa peruspalveluiden valtionosuuksiin.

Oheismateriaalit:

- Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö
 - Selvitysmiehen esitysluonnos eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta
 - Muistio kuntien kommentteista selvitysmiehen alustavaan esitykseen
 - Laskelma vos-muutoksista kunnittain
 - Vaikutus valtionosuuksiin maakunnittain ja kuntakoon mukaan
-

Kaupunginhallitus07.04.2014

- Valtionosuusjärjestelmän kokonaisrakenne ja kriteereiden kustannusosuudet
- Raportti ikärakenteen huomioimisesta valtionosuusjärjestelmässä päivähoidon sekä esi- ja perusopetuksen osalta

(ON)

Kj Kaupunginhallitus päättää antaa selosteen mukaisen lausunnon.

Kh
